

Ülle Madise
Õiguskantsler
info@oiguskantsler.ee

Meie 28.04.2025 nr 1-9/23

Töötajate õigus osaleda aktsioonides

Austatud õiguskantsler

EAKL ühendab üleriigilisi ametiühinguid ja on riigi tasemel sotsiaalse dialoogi partneriks nii riigile kui ka tööandjatele. Ametiühingud juhinduvad oma tegevustes kehtivatest õigusaktidest ja eelkõige ametiühingute seadusest.

Põhiseaduse § 29 tagab kõikidele töötajatele õiguse kuuluda töötajate ühingutesse. Töötajate ühingud ja liidud võivad enda seaduslike huvide eest seista vahenditega, mida seadus ei keela. Ühinemisvabadus tähendab ka õigust kasutada kollektiivseid survemeetmeid enda sotsiaalsete ja majanduslike huvide saavutamiseks, sh töötajate õigust streikida. Põhiseaduse § 47 kohaselt on kõigil õigus rahumeelselt koguneda ja koosolekuid pidada.

AÜS § 18 lg 1 p 6 järgi on ametiühingutel õigus oma eesmärkide saavutamiseks korraldada seaduses ettenähtud koosolekuid, miitinguid, tänavarongkäike, pikette ja streike. TLS § 19 p 4 järgi on töötajal õigus keelduda töö tegemisest kui ta osaleb streigis.

Streik on töötajate jaoks kõige viimane ja äärmuslikum survevahend, mistõttu mõistlik on kasutada teisi leebemaid surveaktsioone. Selleks, et töötajad saaksid mõjutada tööandjaid mõne muu leebema surveaktsiooni kaudu (miiting, pikett vms) on vajalik surveaktsiooni kasutada tööajal. Samas kehtivate õigusaktide järgi saab töötaja sellistel aktsioonidel osaleda ainult oma puhkeajal või tööandja nõusolekul.

Tööandjal ei ole kohustust töötajat lubada tööajast piketile, miitingule vm avalikule meeleavaldusele isegi siis, kui töötaja teatab osalemissoovist pikalt ette, on nõus tööülesandeid järele töötama või loobuma osaliselt töötasust, mistõttu töötajad ei saa realiseerida oma õigust ilma eelneva loata rahumeelselt koguneda ja koosolekuid pidada.

Kui üleriigiline ametiühing soovib korraldada piketti, siis saab ta seda teha ainult ajal, kui töötajatel on puhkeaeg. On välistatud näiteks kõikide kaubandustöötajate üheaegne osalemine surveaktsioonil ainuüksi seetõttu, et töö kaubandusettevõtetes toimub vahetustega. Välistatud on ka kõigi teiste (kaubanduses mittetöötavate) töötajate osalemine, kes sooviksid enda kohalolekuga surveaktsiooni toetada.

Põhiseadus ja rahvusvaheline õigus lubavad seada proportsionaalseid piiranguid korraldatavatele survemeetmetele. Arvestades eeltoodut leiame, et TLS § 19 p 4 piirab ebaproportsionaalselt töötajate õigust kasutada oma põhiseaduslikke õigusi. Palume õiguskantseri hinnangut, kas TLS § 19 p 4 on kooskõlas põhiseaduse §-dega 29 ja 47, mille kohaselt on töötajatel õigus osaleda kollektiivsetes surveaktsioonides ja rahumeelselt koguneda ja koosolekuid pidada.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Kaia Vask
EAKLi esimees